

venire gratiae actuali, posse tamen aliquo modo accommodari gratiae habituali, ut docet D. Thomas hic qu. 111. art. 2. Gratia enim, ut supra dicemus, dicitur operans, quando mens nostra est mota & non movens; dicitur vero cooperans, quando mens nostra & moveat & moveretur: Atque gratia habitualis, & animam sanctificat in genere causae formalis, quem effectum sola efficit; & simul est principium operis meritiorum, quod a gratia simul & libero arbitrio producitur. Ergo gratia habitualis operans & cooperans vera quadam ratione appellari potest. Dici etiam potest præveniens & subsequens, ratione diversorum effectuum, quorum unus alium consequitur: v.g. quantum dat esse supernaturale, dicitur prævenire ipsam, ut movent ad bonam voluntatem, operationem, & perseverantiam.

11. Demum celebris est divisio gratiae actualis in sufficientem & efficacem. Sufficientis est illa quæ dat posse operari, efficax vero est quæ cum operatione quam infallibiliter infert, semper conjugitur. Sumitur hac divisio ex Augustino de corrept. & gratia cap. 11. ubi sic ait: *Ipsa adiutoria distinguenda sunt, aliud est enim auxitorum, sine quo aliquid non fit, & aliud adiutorum, cum quo aliquid fit.* Quod explicat in alimentis, *sine quibus (ait) non possumus vivere, & cum ipsis vivere possumus, nec tamen cum adfuerint alimenta, eis fit ut vivat, qui mori voluerit.* Adiutorum sine quo aliquid non fit, & cum quo potest fieri, manifestum est esse auxilium sufficientis: adiutorum autem cum quo aliquid fit est auxilium efficax. Quæ auxilia iterum ibi in primo parente, & in electis manifestat, dicens habuisse primum parentem adiutorum sine quo perseverare non poterat, & cum quo poterat perseverare: non tamen habuisse auxilium quo perseveraret, quod tamen omnes eleati habent, cum illis non solum detur ut perseverare possint, sed etiam ut de facto perseverent, & ut non nisi perseverantes sint.

Utriusque meminit Cyrus in libro de adoratione, ubi sic ait: *Tantam benignitatem nobis exhibet universorum Salvator Deus, ut efficaci subdio, adiuvet secundum quod scripsum est: Apprehendisti manum dexteram meam, & in consilio tuo deduxisti me, nam quoniam hominis natura non valde generosa est, neque satis idonea ut malum effugere queat, simul quodammodo nobiscum certat Deus, & duplex concedere beneficium videtur, persuadens admonitionibus, ut subsidium inveniamus, & fortius aliud praestans, quam ut malum præsens & violentum prævalere possit.* Utrumque etiam insinuare videtur S. Thomas hic quæst. 12. art. 2. ad 2. his verbis: *Comigit quandoque quod Deus moveat hominem ad aliquod bonum, non tamen perfidum, & talis preparatio præedit gratiam, sed quandoque statim perfide moveat ipsum ad bonum, & subito gratiam bono sufficit.* Quibus verbis S. Doctor manifeste agnoscit in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores, quam Thomistæ sufficientem vocant; aliam moventem & applicantem ad actus perfectos, ac efficientem perfectam conversionem, & justificationem peccatoris, quam efficacem appellant: Ergo divisio gratiae in sufficientem & efficacem legitima est, & ad mentem Doctoris Angelici, nec non Augustini, & Cyrilli.

12. Ratio etiam suffragatur, cum enim in omni natura, præsertim intellectuali, tria distinguuntur, nimirum esse, posse, & operari, convenienter in ordine supernaturali triplex gratia admittens

da est. Una quæ det esse supernaturale & divinum & quæ sit veluti substantia illius ordinis; & hæc est gratia sanctificans, quæ nos elevat ad consonitum & participationem divinae naturæ, ut capite sequenti ostendemus. Alia quæ det posse, seu compleat potentiam in actu primo, & hæc est gratia sufficientis, quæ gratia possibilis appellatur. Altera demum quæ det actu operari, seu quæ potentiam moveat & applicet ad agendum, eamque cum operatione infallibiliter connectat, & hæc gratia efficax nuncupatur.

13. Verum aliqui Recentiores contendunt, auxilium illud quod Thomistæ admittunt, & sufficientem vocant, nec esse, nec debere appellari sufficientem: nomine enim (inquit) medij seu auxilij sufficientis, apud omnes communiter intelligitur id quod se solo sufficit; & præter quod nihil ultra requiritur ad agendum: At in sententia Thomistarum, præter auxilium illud quod vocant sufficientem, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & de actu primo ad secundum reducatur: Ergo tale auxilium, nec est, nec potest, nisi abusivè, appellari sufficientem. Sicut (inquit quidam Recentior) quia ensis & clypeus sunt necessaria ad pugnandum, navis ad navigandum, alimento ad vitam conservandam, colores & penicilllus ad pingendum, nemo prudens & sapiens dicit, hominem posse sine clypeo & ense pugnare, navigare sine navi, conservare vitam sine alimento, & pingere sine coloribus & penicillo.

Respondeo prius, hac difficultate non solum premi Thomistæ, sed etiam Patres Societatis, gratia congrua defensores, ut ostendit P. Martinus, novus ac celebris ejusdem Societatis scriptor, in Anti-Jansenio disp. 26. sect. 3. num. 25. ubi variis argumentis gratiam congruam Suaris, Vasquis, aliorumque Theologorum Societatis, convellens, istud tertio loco subhic: *Tertio, si tanta mortis & excitatio necessaria est moraliter ad conversionem: Ergo qui minorem recipiunt, non habent auxilium moraliter sufficientem?* Atque ita quotquot non convertantur, carent auxilio sufficienti moraliter, ad conversionem, estque illis moraliter impossibile ut convertantur. Vnde huiusmodi querimonia metaphysica est, & non moralis, & rationabilis, quod absit, quid est quod debet ultra facere vinea mea & non feci. Isaia 5. I offens Iudai merito respondere: debebas nobis dare auxilium moraliter sufficientem, non autem tale cum quo preventus nemo converteretur: quomodo expectasti uias ab iis quibus impossibile moraliter fuit, non ferre labruscas? Et infra num. 28. ait sententiam quæ docet necessitatem gratiae congruae ad operandum, incidere in duplex inconveniens quod Patres Societatis objiciunt Thomistæ; eamque inducere gratiam necessitatem, ac excludere sufficientem. *Quod de morali sufficientia (inquit) manifestissimum est, quia cum tali gratia sola (nempe incongrua) est moraliter impossibile bene operari.* Dicitur enim moraliter impossibile quod adeò difficile est, ut nemo illud faciat. Simili discursu utitur P. Lemos Tract. 3. de divinis prædefinitionibus cap. 5. ad finem, ad rerorquendum argumentum propositum in ipsos Adversarios, & demonstrandum illud æque contra gratiam congruam militare, ut contra prædeterminantem; Cum enim (inquit) gratia congrue homini non datur, id est cum non vocatur congrue, deficit homini aliquid necessarium ut de facto operetur, Ergo non habebit sine illa auxilium sufficientem ad operandum. Consequentia illa est Adversariorum, qui dicunt deesse homini auxilium sufficientem, cum deest illi aliquid necessarium.

cessarium ut de facto operetur. Antecedens vero probatur, quia sine illa congrua vocatione fieri non potest ut homo bene operetur, & illa non est in hominis potestate; quod enim Deus vocet tali tempore quo præsicit hominem bene operatum & non tempore alio, in hominis potestate non est, sed hoc totaliter à Deo pendet: Ergo non habet homo in sua potestate id quod est necessarium ut de facto operetur. Si ergo ex hoc interfatur, hominem qui carer gratia physicè prædeterminante, non habere auxilium sufficientem, convincitur etiam eum qui caret gratia congrua, carere pariter auxilio sufficienti. Itaque quod homo congrue vocetur, vel est requisitum ut libera hominis potentia bene operetur, vel non? si non est requisitum: Ergo sine illa congrua vocatione fieri poterit ut de facto bene operetur homo, & sic illa non erit ad operandum necessaria, ut ejus defensores contendunt; si est requisitum, ergo deficit aliquid requisitum, ut libera hominis potentia operetur, & illud requisitum in potestate nostra non est, quod nempe sic vocemur: Ergo non habebimus auxilium sufficientem ad operandum.

14. Respondeo secundò direcè difficultate proposita, convenienter gratiam quæ dat poile, tametsi non inferat actu, sufficientem appellari, idque dupli titulo: primò quia sufficienter excitat voluntatem ad agendum, secundò quia dat illi totum complementum, & totam virtutem seu sufficientiam quæ requiritur ex parte actus primi, quamvis non det applicationem, actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi. Quod vero hoc sufficient ad rationem & denominationem auxilij sufficientis, ex utroque Sancto Doctore Augustino, & Thoma, aperte colligitur: licet enim Augustinus libro de gratia Christi, & libro de correptione & gratia, admittat auxilium actionis, seu adiutorium quo, quod docet ita necessarium esse ad operandum & perseverandum, ut sine illo nemo unquam bene agat, nec perseveret; tamen præter illud agnoscit auxilium possibilitas, seu adiutorium sine quo, quod sufficientis esse ibidem docet, quamvis præter illud aliud requiratur: Ergo ex Augustino de ratione auxilij sufficientis non est, quod illud se solo sufficiat, & præter illud non requiratur aliud ad agendum. Item S. Thomas 1.2 qu. 106. art. 2. ad 2. dicit quod lex nova quæcum est de se, sufficientis auxilium dat ad non peccandum. Ubi per auxilium sufficientem intelligit gratiam habitualem, ut docent Conradus, Sylvius, & alii ejus interpres; & constat tum ex titulo articuli, ubi querit, *Si lex nova justificat?* Tum ex scopo in quem collimat, intendit enim probare, legem novam justificare, quia ad eam principaliter pertinet gratia habitualis seu sanctificans: Atqui in doctrina D. Thomæ ad non peccandum, seu ad observanda præcepta divina, & actus supernaturales elicendos, præter gratiam habitualem, requiritur in justis aliqua gratia actualis & movens, per quam gratia habitualis & habitus supernaturales & infusi, ab ea promanantes, applicentur ad agendum, & de actu primo ad secundum reducantur, ut constat ex quæst. 109. art. 9. ubi idem S. Doctor sic ait: *Homo in gratia existens non indiget auxilio gratiae, quasi aliquo alio habitu insuffi; indiget tamen auxilio secundum alium modum, ut scilicet à Deo moveatur ad recte agendum:* Ergo juxta D. Thomam non requiritur ad denominationem auxilij sufficientis, quod se solo ita sufficiat ad operandum, ut homo non indiget alio auxilio movente, & applicante, sed ad hoc satis est, quod auxilium sufficientem tri-

buat omnia necessaria & requisita ex parte actus primi. Ex quo patet disparitas, ad exempla adducta, cum enim ensis & clypeus sint necessaria ex parte ipsius potentiae & actus primi completi, ad pugnandum, cibus ad vitam conservandam, navis ad navigandum, penicillus & colores ad pingendum; non mirum quod is qui illis careret, non censetur habere auxilia & media sufficientia ad illos actus. E contra vero cum gratia efficax, & physique prædeterminans, supponat potentiam per auxilium sufficientem completam in actu primo ad agendum, & illam d. intaxat reducat ad actum secundum; qui etiam carer potest dici potens in actu primo ad agendum, subindeque habere auxilium sufficientem.

His subjungo egregium ac subtilem cuiusdam Recentioris Thomistæ discursum. *Agnoscit (inquit) ratio, & fides in Deo veneratur infinitam potentiam, & quæ mirabile est, excusa omni potentia, ut loquantur, infinitam actualitatem. Totus ille potentia, totus ille sine potentia, ad utrinque dependet, & utroque hoc Majestatis pondere libratur creaturarialis & liberas quæ potest agere. si velit, & dum vult agit. In linea potentia complect illam gratia sufficientem, in actu linea gratia efficax, quæ & prædeterminans appellatur. Sicut ergo ultima efficiencia, afferere actionem quæ exercet & perficit potentiam, potentiam adversari: ita sicut videtur dicere, afferentem gratia efficacem, cum afferione gratia sufficientis, conciliari non posse, sed istam per alteram aperte collidi.*

15. Ex his intelliges, Ludovicum Montaltum, dum in famosis illis ad Provinciale Epistolis, deridet Thomistæ, eo quod auxilium quod admittunt, appellant sufficientem, eti præter illud, aliud ad agendum requiratur; non solum in doctrina D. Augustini & S. Thome sese peregrinum ostendere, sed etiam seipsum vicissim a Thomistis expondere deridendum, iuxta vulgare illud adagium: *Irrisores irridebuntur.* Et certè, cum ille in prædictis Epistolis passim profiteatur, se esse D. Augustini Discipulum, & gratia per se efficacem accerrimum defensorem, vel debet omne auxilium sufficientem, ab efficaci distinctum, rejicere, subindeque afferere præcepta impossibilia esse justo qui carer auxilio efficaci, quod Innocentius X. in sua nova constitutione damnavit ut hereticum; vel ipsum fateri necesse est, justum qui caret auxilio efficaci, & solo sufficientem instructus est, habere potentiam ad agendum sufficientem completam, subindeque dici posse habere auxilium revera sufficientem ad implenda præcepta.

16. Nec obest quod apud plebeios & grammaticos illud duntaxat appellent sufficientem, quod se solo sufficit, & præter quod nihil ultra requiriatur ad agendum; nam modus loquendi Theologorum, sapientissime diversus est à more loquendi Grammaticorum, quia ut ait Augustinus lib. 1. contra Cresconium Grammaticum: *Cum res intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit.* Demus ergo Montaltio Grammatico, auxilium quod Thomistæ admittunt, & sufficientem appellant, non esse sufficientem Grammaticaliter, nobis Theologis satis est, illud esse sufficientem Theologicè, & in sensu Augustiniano & Thomistico, supra explicato.

17. Circa aliud membrum hujus divisionis, nempe gratiam efficacem, plures & graves hic resolvendæ essent difficultates, præferrim celebris illa controversia, unde peratur efficacia gratiae, an ex omnipotencia Dei, & supremo dominio quod habet

habet in nostras voluntates, ut docent Thomistæ? An ex ejus præscientia futurum nostræ voluntatis consensum explorante, ut volunt Suarez, Valquez, & alij defensores gratiæ congrua? An solum ab eventu, seu ex consensu & determinacione liberi arbitrij, gratiam determinanis & applicantis, ut Molina, & Lessius existimant? Verum ob reverentiam Sedis Apostolicæ, qua hujus celebrii controversie, in congregatione de auxiliis coram Clemente VIII. & Paulo V. per sepe agitat, resolutionem typis mandari non semel prohibuit, silentio eam prætermitto; melior enim est obedientia quam viætima, & utilius nobis est, gratiæ unctionem & efficaciam in se experiri, quam unde illa proveniat explorare. Facile tamen quæ hic desunt circa hanc celebrem controversiam, suppleri aut colligi poterunt ex dictis supra de dono perseverantie, & ex his quæ de efficacia divinorum decretorum scripsimus Parte I. in Tractatu de voluntate Dei.

CAPUT XI.

De essentia gratiæ habitualis, seu gratum facientis.

I. Variis gratiæ divisionibus explicatis superest ut agamus de gratia habituali, seu gratum faciente, quæ est nobilissima species gratiæ, & gratiarum omnium fulgentissimum jubar, cuius radiis cetera fulgent carismata, quæ fides niter, spes erigitur, ipsaque charitas ignescit ac fervet. Illa est cuius mundite à peccatorum fecibus purgatur, cuius candore dealbamur, cuius pigmentis venustamur, cuius sanctitate Sacerdotes Dei consecramur, cuius majestate Reges æquamus, cuius semine filii Dei generamur, cuius virtute proflus divina deificamur. Illa filii Dei, fratres Christi, membra corporis ejus, organa Spiritus Sancti, tempora sanctissimæ Trinitatis, cives Sanctorum, domestici Dei, amici & familiares ejus, ac nova creature efficiuntur. Illa demum (inquit Catechismus Romanus) divina qualitas est anima inherens, ac veluti splendor quidam & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsa que animas pulchiores & splendidiores reddit. De illa porrò quatuor hic investiganda & explicanda sunt, nempe ejus essentia, perfectio, causa, & effectus.

§. I.

Gratia habitualis, seu gratum faciens, est donum aliquod homini intrinsecum, nempe aliqua qualitas supernaturalis, in anima permanens, subindeque habens rationem habitus & non dispositionis.

2. Prima pars est certa de fide, ac definita in Tridentino self. 6. can. 11. contra Lutheranos & Calvinistas, existimantes gratiam non esse aliquid nobis infusum, sive in nobis existens, sed solum extrinsecum favorem & benevolentiam Dei, per quam anima est ipsi grata, & ab eo dilecta. Qui error variis Scripturæ testimoniis potest refelli: Dicitur enim 2. ad Corinth. i. Signauit nos, & dedit nobis pignus spiritus in cordibus nostris. i. Joan.

3. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen in eo manet. Joan. 4. Qui biberit ex hac aqua, sicut in eo fons aqua salientis in vitam æternam: Sed pignus commisum, sigillum impressum, semper infusum, aqua fons è corde scaturiens,

quid reali & intrinsecè inhærens aperte sonant: Ergo Scriptura his figuris, seu metaphoris, manifestè declarat, gratiam gratum facientem esse donum aliquod homini intrinsecum, eique inhærens.

3. Ratio etiam quam insinuat D. Thomas hic quæst. 110. art. 1. id suadet: Per gratiam enim gratum facientem homo fit objectum dilectionis Dei supernaturalis, cum ut nomine ipsum sonat, per ipsum fiat Deo gratus & acceptus: At dum homo fit objectum dilectionis Dei supernaturalis, necessarium alicuius doni supernaturalis receptione mutatur: Ergo gratia gratum faciens est aliquod donum supernaturale, à Deo homini infusum, & in eo receptum. Major constat, Minor vero probatur ex discrimine quod reperitur inter amorem divinum & humanum, amor enim humanus, cum sit impotens & steriles, nec sit effectivus, non ponit sed supponit bonitatem in rebus; contra amor divinus, cum sit potens & fecundus, nec affectivus, sed effectivus sit, causat bonitatem in objecto quod diligit, & ut loquitur S. Thom. i. p. qu. 20. art. 2. est infundens & creans bonitatem in rebus: Sicut ergo Deus diligendo creaturas in ordine naturali, communicat eis perfectiones naturales, quibus sunt objectum congruum hujusmodi dilectionis; ita diligendo creaturam intellectualem in ordine ad finem supernaturalem, per talem dilectionem in ea causat aliquam perfectionem, seu donum supernaturale, quo sit objectum congruum talis dilectionis supernaturalis, & Deo gratus & acceptus in ordine ad æternam beatitudinem, id est illud gratiam gratum facientem appellamus.

4. Dices primò, Prædestination est specialis Dei dilectio erga electos, in ordine ad finem supernaturalem, & tamen non ponit semper in eis aliquod donum supernaturale, cum interdum contingat electos esse in statu peccati & infidelitatis, subindeque carere omnibus donis supernaturalibus: Ergo falsum est, ex amore supernaturali Dei erga homines, debere in eis causari aliquod donum supernaturale.

Respondeo prædestinationem non includere dilectionem Dei efficacem pro omni tempore (sæpi enim Deus prædestinationem existentem in peccato mortali odit secundum præsentem justitiam) sed solum pro aliquo tempore quo statuit prædestinatio gratiam conferre, unde prædestinationem confert pro tempore à Deo statuto, non vero ex tempore quo ex decreto divino non est efficax, sed suspendit effectum.

5. Dices secundò, Odium Dei nihil ponit intrinsecum in homine quem odi: Ergo nec ejus amor in eo quem diligit. Sed nego consequentiam & paritatem: tum quia homo potest ex propriis habere unde sit objectum odij Dei, scilicet peccatum: non vero unde sit objectum amoris ejus, nempe bonum. Tum etiam, quia amor est actus prosecutionis, quare si non supponat bonum in objecto in quod tendit, debet illud ponere; odium vero est per modum fugæ & recessus; unde non pertinet ad illud aliquid in objecto ponere, sed potius ab eo tollere.

6. Dices tertio, Objectum præintelligitur & presupponitur ad actum: Ergo bonum quod relucet in creaturis, & est objectum divini amoris, ad ipsum presupponitur, non vero ab illo causatur.

Respondeo primò, objectum presupponi ad actum, quando ille est mere speculativus, secundus vero si sit practicus, ut constat in scientia visionis, quæ quia est eminenter speculativa & practica, non supponit suum objectum, sed illud facit juxta illud

DE GRATIA.

181

illud Gregorij magni lib. 32. moral. ca. p. 6. Non existentia videndo creat, & existentia videndo continet: de quo in Tractatu de scientia Dei. Amor autem Dei erga creaturas est practicus & effectivus, & infundens ac creans bonitatem in rebus, ut ait D. Thomas supra relatus.

Respondeo secundò, quod sicut intellectio potest duobus modis considerari, scilicet ut producō verbi (sub quo conceptu appellatur dictio) & prout est pura objecti contemplatio in ipso verbo: ita amor Dei potest considerari, ut est volitus efficax & practicus sui objecti, & ut haber rationem dilectionis simplicis, sive complacentiae. Unde sicut intellectio, ut dictio, est prior verbo, posterior vero, ut est pura contemplatio objecti in verbo: ita amor Dei, ut efficax & practicus, est prior bonitate quam communicat creaturis; si vero consideretur præcisus sub conceptu pura dilectionis, sive complacentiae, non est prior, imo sub hac ratione potest esse posterior, non quidem quoad entitatem, sed quoad suam terminationem.

7. Secunda pars quæ asserit gratiam gratum facientem esse aliquam qualitatem in anima permanentem, subindeque habere rationem habitus & non dispositionis, probatur hoc discursu D. Thoma hic quæst. 110. art. 2. Deus non minus providet hominibus quos diligit in ordine ad finem supernaturalem, quam creaturis quas diligit in ordine ad bonum naturale: sic autem istis providet, ut non solum moveat eas ad actus naturales, sed etiam ipsis largiatur formas & virtutes quædam, seu qualitates fixas & permanentes, quæ sunt principia actuum, ut secundum seipsum inclinentur ad hujusmodi motus; ut patet in lapide, cui dedit gravitatem ut connaturaliter inclinetur ad centrum; & in igne, cui levitatem indidit, ut connaturaliter ferretur ad locum sursum: Ergo malito magis debet infundere alias formas, sive virtutes, & qualitates supernaturales, permanentes ac fixas, illis quos movet ad finem supernaturalem, per quas prompte & suaviter ab ipso moveantur ad bonum æternum consequendum, subindeque gratia gratum faciens erit aliqua forma, seu qualitas, habens esse fixum & permanentem. Licet enim hic in statu via, per accidens sit variabilis, & facilè mobilis à subiecto, ob imperfectam ejus participationem, & quia non est in suo statu connaturali; per se tamen & ex natura sua, petit diu in subiecto manere, & difficile ab illo avelli, quia per se habet causas firmas & stabiles: unde in patria ubi erit in suo actu connaturali, erit omnino incorruptibilis & inamissibilis, nec mensurabitur tempore, aut ævo, sed æternitate participata, sicut & ipsa visio beatifica. Per quod occurrit instantia, quæ contra hanc partem nostræ assertio posset.

§. II.

Gratia sanctificans est participatio formalis naturæ divina, non solum qua natura, sed etiam qua infinita est.

8. Prima pars hujus assertio colligitur ex varijs Scripturæ testimonij, nam 1. Petri 2. homines per gratiam dicuntur consortes effici divina naturæ. Item Scriptura saepissime asserit, illos generari, nasci, & renasci ex Deo per gratiam, & in ejus filios adoptari: Cum autem generatio sit naturæ communicatio, cum nativitas sit naturæ receptionis, cum filius ille solus dicendus sit, qui naturam patris exprimit & participat, procul dubio illud

pars II.

justos, per gratiam divinæ naturæ participatione gaudere credendum est. Unde Augustinus in Psal. 41. ponderans verba illa Prophetæ, Ego dixi dī es sis, & filij Excelsi omnes, subdit: Manifestum est ergo, quia homines dicit Deos, ex gratia sua deificatos, non de substantia sua natos: Ille enim justificat, qui per seipsum non ex alio iustus est; & ille deificat qui per seipsum, non alterius participatione, Deus est: qui autem iustificat, ipse deificat, quia iustificando filios Dei facit, dedit enim potestatem filios Dei fieri. Si filij Dei facti sumus, & dī facti sumus: Sed hoc est gratia adoptantis, non naturæ generantis.

9. Ratio etiam suffragatur, nam per naturam divinam intelligimus perfectionem illam primitiavam & fontalem, quæ in Deo, juxta nostrum modum concipiendi, est eminenti quodam modo, fons, radix, & origo divinorum attributorum, & principium divinarum operationum: Atqui gratia sanctificans tamē perfectionem participat, cum sit radix charitatis, & aliarum virtutum infusarum, quæ sunt participations divinorum attributorum, & principium operationum attingentium Deum ut est in se tanquam objectum connaturale & proportionatum, nimis visiovis Dei intuitiva, & amoris beatifici: Ergo gratia sanctificans est participatio divinæ naturæ, quæ natura est.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Participare formaliter aliquid, est habere convenientiam formalem cum illo, saltem analogam: ut patet in accidente, quod participat rationem entis formaliter, quia in illa habet convenientiam formalem, saltem analogam, cum substantia: Sed gratia sanctificans habet talē convenientiam cum natura divina, ut natura est; sicut enim natura Dei est eminenti quodam modo radix cognitiovis & amoris, quibus Deus seipsum ut est in se infinito modo cognoscit & amat; ita gratia sanctificans est radix intelligendi & amandi Deum ut est in se, & prout transeat totum ordinem creatum & creabilem: Ergo illa est participatio formalis divinæ naturæ, ut natura est. Unde Cyrilus lib. 2. Thesauri cap. 2. Eadem operationem connaturaliter habentes cum Deo, necesse est ejusdem esse natura.

Confirmatur amplius: Cum omnis inclinatio tendat in bonum proprium naturæ in qua radicatur, nihil dat inclinationem in aliquam naturam, nisi saltem participativæ habeat illam: Sed à gratia sanctificante oritur charitas, quæ est inclinatio in Deum, ut est in se ipso: Ergo gratia sanctificans habet in se participativæ naturam divinam, ut natura est.

10. Quod vero etiam illam participet, quatenus infinita est, probatur contra Alphonsum Curielem, & Vincentium Contensonum, id negantes, & simul præcipuum illorum fundamentum convellit. Ut gratia sanctificans dici possit participare naturam divinam, ut infinita est, non requiriatur quod totam Dei infinitatem in se capiat, sed sufficit quod ei conveniat aliqua pars seu aliquis modus divinæ infinitatis: At gratia sanctificans aliquam partem seu aliquem modum infinitatis Dei in se capiat: Ergo participat naturam divinam, ut infinita est. Major patet, participare enim aliquam perfectionem, non est habere illam totaliter & completem, sed partialiter & inadæquatè; cum participare nihil aliud sit, quam partem capere, & partem relinquere, ut ex ipsis terminis conatur. Minor vero suadetur: Deo ut est ens infinitum, tria convenientia: primum est habere suam essentiam